

Filistin-İsrail Esir Takası Anlaşması Üzerine Bir Araştırma

A Study on the Palestinian-Israeli Prisoner Exchange Agreement

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Serkan Aycil

ORCID:
0000-0002-3540-5548

Geliş tarihi/Received:
01.03.2025

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
14.04.2025

Kabul tarihi/Accepted:
17.04.2025

Yayın tarihi/Published:
20.04.2025

Atıf/Citation:
Aycil, S. (2025). Filistin-İsrail
esir takası anlaşması üzerine
bir araştırma. *İletişim ve
Diplomasi (Filistin Özel Sayısı)*,
153-168.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1649557

Serkan AYCİL¹

ÖZ

Filistin-İsrail esir takası anlaşmasını odağına alan bu çalışmanın amacı, 19 Ocak 2025 tarihi itibarıyla Gazze’de yürürlüğe giren ve üç aşamalı olarak planlanan ateşkes ve esir takası anlaşması hakkında değerlendirmede bulunmaktadır. Nitel araştırma yöntemi esas alınarak oluşturulan bu çalışmanın verilerine veri toplama araçlarından biri olan ‘doküman analizi’ ile erişilmiştir. Araştırma deseni olarak ‘durum çalışması’ kullanılmıştır. Buna göre literatür öncesinde elde edilen veriler sistematik bir biçimde sıralanmış, sonrasında konuyla ilgili görsel ve dijital kayıtlara erişilerek çalışmanın ana hatları belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde yöneltile sorularla esir takasının hem tarihsel süreci hem de mevcut durumu anlamlandırılarak çalışmanın kurgusu oluşturulmuştur. 20 Ocak 2025’te başlayan ve 7 turda gerçekleşen ateşkes ve esir takası anlaşmasının birinci aşaması, 39 günlük bir sürenin sonunda, 27 Şubat 2025’te tamamlanmıştır. Sürecin sonunda 1.776 Filistinli tutuklu serbest bırakılmışken 25’i canlı, 8’i cenaze olmak üzere toplam 33 İsraili rehine ile 5 yabancı esir Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim edilmiştir. Bu bağlamda 1948 yılı itibarıyla resmî olarak 41 ateşkes ve esir takası anlaşması yapıldığı görülmekle birlikte, yapılan anlaşmalara rağmen hâlâ 10 bin civarında Filistinlinin İsrail hapisanelerinde tutulduğu anlaşılmaktadır. Aradan geçen 77 yıllık süreçte ortalama 2 yılda bir tekrarlayan ateşkes ve esir takası anlaşmasının, tarihin her döneminde Orta Doğu’nun gündemini meşgul eden kronik bir olguya dönüştüğü ve gerek Filistin gerekse İsrail açısından sorunsal hâline geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

¹ İstanbul PTT Başmüdürlüğü, İstanbul, Türkiye, sserkan.aycil@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Filistin, İsrail, Kudüs, Gazze, ateşkes, esir takası

ABSTRACT

Focusing on the Palestinian-Israeli prisoner exchange agreement, this study aims to evaluate the ceasefire and prisoner exchange agreement, which entered into force in Gaza on January 19, 2025, and is planned in three phases. Based on qualitative research, the data of this study was obtained through document analysis. A case study was used as the research design. The collected data were initially categorised methodically, followed by the development of the study outline through the examination of visual and digital documents related to the topic. The first phase of the ceasefire and prisoner exchange agreement, which started on January 20, 2025, and took place in seven rounds, was completed 39 days later on February 27, 2025. Ultimately, the process culminated in the release of 1,776 Palestinian prisoners, alongside the transfer of 33 Israeli hostages (25 alive, eight deceased) and five foreign prisoners to the relevant authorities. Since 1948, there have been 41 formal prisoner exchange agreements, yet approximately 10,000 Palestinians remain incarcerated in Israeli prisons. The conclusion drawn is that the ceasefire and prisoner exchange agreement, which has recurred approximately every two years over the past 77 years, has evolved into a persistent issue that consistently occupies the agenda of the Middle East throughout various historical periods, presenting challenges for both Palestine and Israel.

Keywords: Middle East, Palestine, Israel, Jerusalem, Gaza, ceasefire, prisoner exchange

EXTENDED ABSTRACT

The aim of this study, which focuses on the Palestinian-Israeli prisoner exchange agreement, is to evaluate the ceasefire and prisoner exchange agreement, which entered into force in Gaza on January 19, 2025, and is planned in three phases. The data of this study, which is based on the qualitative research method, was accessed through document analysis, one of the data collection tools. A case study was used as the research design. The data collected prior to the literature evaluation was systematically organised, followed by the formulation of the study's primary outlines through the examination of relevant visual and digital records. Accordingly, it was observed that the studies on prisoner exchange in the context of Palestinian-Israeli relations were mostly conducted outside Türkiye (in foreign literature). For this reason, it was decided to focus the study on the understanding of prisoner exchange. Accordingly, the facts regarding prisoner exchanges that occurred in different histories and developed independently were evaluated in depth by organising them in a systematic manner. The study's structure was developed by analysing both the historical context and the pre-

sent circumstances of the prisoner exchange, through the questions posed during the data collection phase. Prior to this study, which is based on Palestinian-Israeli relations and prisoner exchange, searches were made through national and international publication indexes using the keywords “Middle East, Palestine, Israel, Jerusalem, Gaza, ceasefire and prisoner exchange”. Subsequently, the scope of the study was defined by gathering the relevant data from channels with documentary archives (AKİT TV Documentary, NTV Documentary, TGRT Documentary and TRT Documentary) as well as live broadcasting websites (CNN Türk, Habertürk and TRT News). After determining the limitations of the study, comparisons were made through national and international news content in an effort to understand the media’s approach to the current phenomenon. Finally, the findings have been presented, and interpretations have been made based on the conclusions reached. Israel and Hamas reached a ceasefire and prisoner exchange agreement in Gaza by 2025. The agreement, which was planned in three phases, entered into force on Sunday, January 19, 2025, at 12:15 pm. Accordingly, it was agreed to release 30 Palestinian prisoners for every Israeli (civilian hostage) and 50 Palestinians for every Israeli (military hostage). In the first six-week period (42 days), it was agreed that Hamas would release at least three hostages each week, for a total of 33 hostages (Reuters, 2025). The first phase of the agreement included an end to the ongoing attacks, the release of 33 out of approximately 100 hostages, the withdrawal of Israeli forces from densely populated areas of Gaza, and an increase in humanitarian aid to Gaza. In this context, the second phase involved the release of all surviving Israeli hostages, including male soldiers, and the withdrawal of Israeli forces from the Gaza Strip. The third phase, constituted of the return of the bodies of the hostages who lost their lives in Gaza and the initiation of a substantial reconstruction effort in Gaza, which is currently undergoing a significant rebuilding process (Güne-Bakış, 2025). During this process, many Palestinians were imprisoned and mistreated in Israeli prisons. Throughout the prisoner exchange process, it became evident that numerous individuals had suffered considerable physical deterioration as a result of inadequate prison conditions, with several requiring immediate hospitalisation upon their release. The first phase of the ceasefire and prisoner exchange agreement, which began on January 20, 2025, and took place in 7 rounds, was completed on February 27, 2025 after a period of 39 days. Ultimately, the process culminated in the release of 1,776 Palestinian prisoners, alongside the transfer of 33 Israeli hostages (25 alive, eight deceased) and five foreign prisoners handed over to the International Committee of the Red Cross. Since 1948, there have been 41 formal prisoner exchange agreements, yet approximately 10,000 Palestinians remain incarcerated in Israeli prisons. The conclusion drawn is that the ceasefire and prisoner exchange agreement, which has recurred approximately every two years over the past 77 years, has evolved into a persistent issue that consistently occupies the agenda of the Middle East throughout various historical periods, presenting challenges for both Palestine and Israel.

Giriş

İsrail ile Orta Doğu'da yer alan ülkeler (Lübnan, Mısır, Suriye ve Ürdün) arasındaki ilk esir takası 1948 tarihli Arap-İsrail Savaşı sonrasında gerçekleşmiştir. Savaş sırasında Lübnan 8, Mısır 156, Suriye 48, Ürdün ise 673 İsrailliyi esir alırken İsrail 5 bin 21 Filistinli, 36 Lübnanlı, bin 98 Mısırlı, 25 Sudanlı, 57 Suriyeli, 28 Suudi, 17 Ürdünlü ve 24 Yemenliyi esir almıştır. İsrail sonraki süreçte İsraillileri tutsak eden her ülke ile ayrı ayrı esir takası anlaşması yapmıştır (Jewish Virtual Library, 1998; Kemiksiz, 2017, s. 10). Bu bağlamda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile İsrail arasındaki ilk esir takası anlaşması, Filistinli direniş savaşçılarının İsrail'in El-Al Hava Yollarına ait yolcu uçağını, İtalya'nın başkenti Roma'dan Cezayir'e kaçırmalarının ardından 23 Temmuz 1968'de gerçekleşmiştir. Uluslararası Kızılhaç Komitesi (International Committee of the Red Cross-ICRC) aracılığıyla sonuçlandırılan anlaşmaya göre uçaktaki yolcular, 1967'den önceki süreçte tutuklananlar da dâhil olmak üzere toplam 37 Filistinli siyasi tutuklunun teslim edilmesi karşılığında serbest bırakılmıştır (GZT, 2023; Commission of Detainees, 2025, s. 1). Esir takası, sonraki süreçte de devam etmiştir. Buna göre: 1982'de Filistinliler, FKÖ üyelerinin tahliyesi anlaşmasının bir parçası olarak pilot Ahi'az ve asker Ron Horesh'i serbest bırakmıştır. Sonuç alınamamasının ardından FKÖ, 8 İsrail askerini esir alarak aylarca sürecek müzakereleri başlatmıştır. FKÖ ilk aşamada iki İsrailli tutuklu ve bir İsrailli askerin cesedine karşılık 3 bin Filistinli tutuklunun bırakılmasını, ikinci aşamada ise Ensar Kampındaki insanların tamamının ve İsrail hapishanelerindeki bin 250 hükümlünün serbest kalmasını talep etmiştir (Schiff, 1985, ss. 178-179). Devam eden müzakerenin ardından 1983'te İsrail hapishanelerinde ve Ensar Kampında tutulan yaklaşık 4 bin 765 tutuklu ile 6 İsrailli askerin takası sağlanmıştır (Dorsey, 1984, ss. 183-184; Ganor, 2017, ss. 3-5). 1985'te yapılan anlaşma sonrasında 150'si Ensar Kampında, 640'ı İsrail hapishanelerinde ve 360'ı yabancı tutsak olarak tutulan bin 150 esire karşılık 3 İsrailli asker serbest bırakılmıştır (Schweitzer, 2012, ss. 23-34). 18 Ekim 2011'de İsrail hapishanelerinde tutulan bin 27 Filistinli tutukluya karşılık IDF askeri Gilad Shalit serbest bırakılmıştır (Weiner, 2015, ss. 7-12). İsrail'in yasama organı olan Knesset'te, Filistinli tutukluların serbest bırakılması ve esir takası uygulamasının durdurulmasını amaçlayan bir tedbir için 3 Kasım 2014'te oylama yapılmıştır. Mevcut yasa, müebbet hapis cezasına çarptırılan Filistinli tutukluların serbest bırakılmasını yasaklamakla birlikte müebbet hapis cezasına çarptırılan bir Filistinlinin ise aldığı cezanın en az 15 yılını çektikten sonra esir takas şartlarına tabi tutulabileceğini öngörmektedir. Kasım 2014'ten itibaren fiili tutukluluk hâli bulunanlar için geçerli olan yasa, gerek müzakere gerekse tutukluların takası konularını çıkmaza sokmuştur. Sonraki süreçteki son esir takası anlaşması Kasım 2023'te hayata geçirilmiştir. Yapılan anlaşma sonunda 71'i kadın, 169'u çocuk olmak üzere toplam 240 Filistinli tutuklu serbest bırakılmıştır. Böylelikle İsrail işgalinin başlangıcından bugüne kadar yapılan belgelenmiş esir takası ve siyasi anlaşma sayısı 40'a ulaşmıştır (Jewish Virtual Library, 1998).

Filistin-İsrail esir takası anlaşmasını odağına alan bu çalışmanın amacı 19 Ocak 2025 tarihi itibarıyla Gazze’de yürürlüğe giren ve üç aşamalı olarak planlanan ateşkes ve esir takası anlaşması hakkında değerlendirmede bulunmaktadır.

Literatür Taraması

Dorsey (1984), çalışmasında Filistin ve İsrail konusunda yazılmış makaleleri ele almıştır. Yazar, düzenli yayınlanan fakat yeteri kadar takip edilmeyen yayınlardaki önemli görülen hususlara [mahkûm takası, Birleşmiş Milletler-Filistin ilişkileri, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yardımı ve işkence] değinerek Orta Doğu’daki siyasi ve diplomatik ilişkileri irdelemiştir. Buna göre 6 İsrailliye karşılık yaklaşık 5 bin Filistinlinin takası gündeme gelmiştir. Yapılan takas, barışa taraf olan Fransız hükûmeti başta olmak üzere FKÖ ile yapılan yüz yüze görüşmeler ya da Orta Doğu’daki diğer devletlerin ısrarıyla değil, İsrail’in esirleri serbest bırakmayı kabul ettiğini açıklamasıyla mümkün olmuştur. Sonuç olarak 23 Kasım 1983’te tutuklanarak İsrail hapishanelerine gönderilen 65 Filistinli ile Güney Lübnan Savaşı sırasında esir alınarak Ensar Kampında tutulan diğer esirler serbest bırakılmıştır.

Wishah (2006), çalışmasında sözlü tarih projesinin bir parçası olarak toplanan yedi öyküden birini ele almıştır. Çalışmanın odağını, İsrail sınırlarında yakalanarak çeşitli hapishanelere dağıtılan tutuklular oluşturmaktadır. Çalışma, kimsesi olmayan Arap ülkelerinden tutuklulara yönelmiş ve tutukluların yaşam direncini diri tutmak için ziyaretçi olmayı kabul eden anne rolündeki kadınların örgütlenme biçimini konu almıştır. Ziyaret sürecinde etkin bir rol oynayan Uluslararası Kızılhaç Komitesi, sokağa çıkma yasasının uygulandığı zamanlarda dahi aileleri tutuklularla buluşturmuştur. İsrail’in kendisini müzakereci bir devlet olarak görmesiyle birlikte Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin etkinliği azalmış ve Filistin giderek baskı altına alınmıştır. Buna göre toprak işgali başta olmak üzere tutuklama, hak ihlali ve çocuklara yönelik şiddete karşı sessiz kalınmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Esposito (2009), çalışmasında televizyon yayıncılığının yanı sıra 100’den fazla basılı ve çevrim içi kaynak üzerinden Filistinlileri ve barış sürecinin geleceğini ele alarak değerlendirmede bulunmuştur. 1984’te başlayan bir kronolojinin 102. bölümü olarak sunulan çalışma, 3 aylık (Şubat-Mayıs) bir döneme atfedilmiş ve yaşananlar günbegün kayıt altına alınmıştır. Buna göre acil tıbbi vakalar haricinde sınır geçişinin yasaklandığı ve neredeyse tam bir ablukanın uygulandığı bu süreçte ithalat sınırlandırılmıştır. Yapılan alışveriş faaliyetleri insani bir krizi önleyecek düzeyde olup ancak günlük ihtiyaçları karşılamaya yetecek kadardır. Hemen her gün gece geç saatlerde evler aranmakta, belge ve bilgisayarlara el konulmakta hatta onlarca insan tutuklanmaktadır. Sokakta ise Filistinli, İsrailli ve uluslararası aktivistlerin üzerine kauçuk kaplı çelik mermilerle ateş açılmakta ve göz yaşartıcı gaz sıkılmaktadır. Sonuç olarak İsrail yönetimi gerek

kültürel faaliyetler gerekse şiddet içermeyen protestolara varıncaya kadar her türlü insan hareketliliğini sınırlamaktadır.

Schweitzer (2011), çalışmasında Gilad Shalit'in serbest kalması için İsrail ile Hamas arasında imzalanan anlaşmayı ele alarak rasyonel bir çıkarımda bulunmuştur. Buna göre Shalit Anlaşması ya da Netanyahu hükûmet anlaşması olarak adlandırılan bu mutabakat metni İsraili politikacıların da bulunduğu belirgin bir sağ kanat hükûmeti tarafından imzalanmıştır. Anlaşma sonrasında ölümcül terör saldırılarına karışan çok sayıda Filistinli tutuklu serbest bırakılmıştır. İsrail'e pahalıya mal olan bu anlaşma daha çok sembolik ve duygusal anlamda etkisini gösterse de asıl kırılma İsrail'in caydırıcılığına zarar gelmesi ve İsraililere yönelik saldırıların kontrol edilemeyecek bir biçimde artmasıyla yaşanmıştır.

Weiner (2015), çalışmasında Filistin'in kaçırdığı esirlere karşılık İsrail'in verdiği tavizleri ve mahkûm ticaretini ele almıştır. Buna göre İsrail'in teröristleri serbest bırakmasının İsrailileri tehlikeye attığı belirtilmiştir. Müzakerelerde tek taraflı bir yaklaşımın sergilendiği ve buna bağlı olarak caydırıcılığın kaybolduğu vurgulanmıştır. İsrail-Filistin çatışması sırasında işlenen savaş suçlarının hesap verebilirliği bulunmadığı için herhangi bir İsrailinin kaçırılması durumunda, müebbet hapis cezası alan teröristlerin derhâl infaz edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir. Bu bağlamda gerek ABD gerekse İsrail'in bitmeyen terör tehdidiyle karşı karşıya kaldığı, terör gruplarıyla eşitsiz alışverişlerde bulunduğu, İsrail'in terörizme boyun eğdiği, Orta Doğu'da verilen tavizlerin sürekli olarak failleri ödüllendirdiği ve 2011'de 11 olan asker kaçırma girişiminin 2015'te 26'ya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ganor (2017), çalışmasında rehineler konusunu ele almıştır. Buna göre rehin alanlarla en iyi şartlarda yapılacak müzakerenin, rehinelerin hızlı ve barışçıl bir biçimde serbest bırakılmasını sağlayacağı ifade edilmiştir. 1970'li yıllardan itibaren askerî kurtarma operasyonları gerçekleştiren İsrail, terör saldırıları konusunda ısrarcı ve sert politikalar uygulayan bir ülke imajı çizmiştir. Bu yaklaşım, müzakere sırasında teröristlerin taleplerini sınırlamakta ve rehinelerin serbest bırakılması için devletin ödemek zorunda kaldığı bedeli azaltmaktadır. Fakat İsrail'in stratejisini kısa sürede anlayan örgütler, saldırı yöntemlerini değiştirerek sivilleri ve İsrail askerlerini kaçırmaya yönelmiştir. Rehinele- rin yeri hakkında yaşanan istihbarat zafiyeti ise İsrail'in yapmak istediği askerî kurtarma operasyonlarını çıkmaza sokmuştur. Bu nedenle İsrail, Jibril Anlaşması örneğinde olduğu gibi istemeden birçok kez müzakerelerde bulunmak durumunda kalmıştır. Bunun sonucunda bir zamanlar katı olarak bilinen İsrail politikaları çökmüş ve İsrail hapishanelerinde tutuklu bulunan onlarca esir serbest bırakılmıştır.

Karolyi (2017), çalışmasında Filistinlileri ve İsrail'i etkileyen 3 aylık (16 Mayıs-15 Ağustos) bir dönemdeki ikili, çok taraflı, bölgesel ve uluslararası olayları ele almıştır. Yazar, ABD, Arap, İsrail ve uluslararası hükûmet haberlerini içeren 100'den fazla

basılı ve çevrim içi kaynak üzerine incelemede bulunmuştur. Buna göre Kudüs'te yaşanan şiddet, ABD'nin diplomatik girişimlerini kesintiye uğratmış, İsrail hükûmeti bu nedenle Harem-i Şerif'te yeni güvenlik önlemleri uygulamıştır. Bu süreçte İsrail'e yönelik protestolar artmış ve bin 500 civarında Filistinli tutuklu açlık grevine katılarak İsrail'den önemli tavizler almıştır. Sonuç olarak Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır ve Suudi Arabistan dördlüsü Katar'a karşı diplomatik ve ekonomik boykot uygulama kararı almıştır.

Karniel, Lavie-Dinur, & Azran (2017), yaptığı çalışmada haber kanallarında yer alan 'İsrail-Hamas' başlıklı yayınları ele almıştır. Buna göre BBC, Shalit Anlaşmasına nadi-ren muhalefet ederken, İsrail haber kanalları ve Fox düşük-orta düzeyde muhalefet etmekte, CNN ise yayınladığı hemen hemen her haberde muhalefet olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Filistinli savaş esirlerinin serbest bırakılması baş-lığı, anlaşmaya karşı çıkışın başlıca argümanı olarak görülmektedir. Haber kanalları çoğunlukla tartışmalı siyasi olayları ele almaktadır. İsrail kanallarının çok çeşitli muhalefet kaynaklarını içerdiği bilinmesine rağmen Uluslararası haber kanallarının İsrail haber kanallarından daha fazla asker ve savaş esiri konularından bahsettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Farraj (2021), çalışmasında Filistinlilerin kendi kaderini tayin hakkı başta olmak üzere, Filistin sömürgeciliği, esir takası ve parçalanmış topraklara geri dönüş olasılığı konularını ele almıştır. Buna göre Filistin'in tek meşru ve birleştirici gücü olarak görülen FKÖ'nün yeniden inşası, Filistin halkının temsiliyeti ve ulusal kimliğin korunması açısından önemli görülmüştür. Hava bombardımanı, Kudüs'ün İsrail'in ebedî başkenti olarak tanınması ve ABD'nin Tel Aviv'deki büyükelçiliğini Kudüs'e taşıması gibi olgu-lar ise devam eden barış sürecini sekteye uğratmıştır. Sonuç olarak Oslo Anlaşmaları sonrasında sivil halk ve direniş güçleri açık hedef hâline gelmiş ve ablukanın sıkılaştırılmasıyla birlikte ekonomik faaliyetlerde daralma gözlenmiştir.

Yöntem

Veriler üzerinden gerçekleştirilmesi sebebiyle etik kurul izni gerektirmeyen bu çalışma, nitel araştırma yöntemi esas alınarak oluşturulmuş ve çalışmanın verilerine veri toplama araçlarından biri olan doküman analizi ile erişilmiştir. Doküman analizi, elde edilen verilerin sistematik bir biçimde gözden geçirilmesine olanak tanıyan ve sağladığı kolaylık sayesinde analiz aşamasında araştırmacıya zaman kazandıran bir veri toplama yöntemidir (Baltacı, 2019, ss. 376-377). Bu bağlamda analiz öncesinde, hedef olgu ile ilgili bilgiler içeren yazılı kaynaklar incelenmektedir. Ardından belge-sel, video kaydı, film, sosyal medya paylaşımları ve fotoğraf benzeri görseller gözden geçirilmekte ve bunun sonucunda anlamsal çıkarımda bulunmaktadır (Wach & Ward, 2013). Literatür öncesinde elde edilen veriler sistematik bir biçimde sıralan-

mış, ardından konuyla ilgili görsel ve dijital kayıtlara erişilerek çalışmanın ana hatları oluşturulmuştur. Buna göre Filistin-İsrail ilişkileri bağlamında esir takasına değinen çalışmaların çoğunlukla Türkiye dışında (yabancı literatürde) yapılan çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu nedenle yapılacak çalışmanın esir takası anlaşılması özelinde ele alınması kararlaştırılmıştır.

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (case study) üzerinden oluşturulmuştur. Durum çalışması, belirli bir zaman dilimi dâhilinde gerçekleşen ve tarihsel temelleri bulunan güncel bir olgunun detaylı analiz yöntemleriyle ele alınarak incelenmesini öngörmekte olup nasıl ve niçin sorularını yöneltmekle konuyla ilişkili verilerin toplamasını hedefleyen bir nitel araştırma deseni olarak ortaya çıkmıştır (Özdemir & Tutı, 2023, ss. 224-225; Yeşilbaş Özenç, 2022, ss. 57-59). Türkiye’de yürütülen uluslararası ilişkiler konulu çalışmalarının ilk örnekleri de kronolojik sıralamaya uygun olacak biçimde tarihsel yöntemler kullanılarak yapılmıştır (Aydınlı, Kurubaş & Özdemir, 2009, ss. 87-109). Belirlenen araştırma deseniyle birlikte esir takasına ilişkin farklı tarihlerde yaşanan olaylar ile birbirinden bağımsız olarak gelişen olguların belirli bir sistematik içerisinde sıralanması sağlanmış ve bu sayede derinlemesine değerlendirmede bulunma imkânı oluşmuştur. Ayrıca veri toplama sürecinde yöneltilen sorularla esir takasının hem tarihsel süreci hem de mevcut durumu anlamlandırılarak çalışmanın kurgusu oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Filistin-İsrail ilişkileri ve esir takası üzerinden ileriye iletilen bu çalışmanın öncesinde ulusal ve uluslararası yayın indeksleri aracılığıyla “Orta Doğu, Filistin, İsrail, Kudüs, Gazze, ateşkes ve esir takası” anahtar kelimeleri kullanılarak aramalar yapılmıştır. Sonrasında belgesel arşivi bulunan (AKİT TV Belgesel, NTV Belgesel, TGRT Belgesel ve TRT Belgesel) kanallar ile canlı yayın yapan (CNN Türk, Habertürk ve TRT Haber) internet sitelerinden konu ile ilişkili verilere erişilmiş ve çalışmanın kapsamı belirlenmiştir. Çalışmanın sınırlılığı belirlendikten sonra kamuya açık ulusal ve uluslararası haber içerikleri üzerinden karşılaştırmalar yapılmış ve medyanın mevcut olguya yaklaşımı anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın tutarlılığı açısından Hamas ya da İsrail tarafından yapıldığı iddia edilen asılsız açıklamalara karşı ihtiyatlı bir yaklaşım sergilenmiş ve bu sayede toplanan verilerin güvenilirlik ve geçerliği test edilmiştir. Ayrıca dünyanın saygın haber ajansları arasında yer alan Reuters’ın yanı sıra ABD-İsrail girişi olan Jewish Virtual Library ve Filistin’de faaliyette bulunan Palestinian Prisoners Society’in yayınladığı kayıtlardan da faydalanılarak karşılaştırmalı bir süreç izlenmiştir. Son olarak araştırmanın bulguları ortaya konmuş ve ulaşılan sonuçlar üzerinden yorumlamada bulunulmuştur.

Bulgular

İsrail ile Hamas, 2025 yılı itibarıyla Gazze’de ateşkes ve esir takası anlaşmasına varmıştır. Üç aşamalı olarak planlanan anlaşma, 19 Ocak 2025 Pazar günü TSİ 12.15’te yürürlüğe girmiştir. Buna göre her bir İsrailiye (sivil rehine) karşılık 30 Filistinli tutuklu, her bir İsrailiye (askerî rehine) karşılık 50 Filistinlinin serbest bırakılması konusunda anlaşmaya varılmıştır. Hamas’ın ilk altı haftalık süreçte (42 gün) haftada en az 3 rehine olmak üzere toplamda 33 rehineyi serbest bırakması kararlaştırılmıştır (Reuters, 2025). Anlaşmanın ilk aşaması, devam eden saldırıların sona erdirilmesi konusu başta olmak üzere yaklaşık 100 rehineden 33’ünün serbest bırakılması, İsrail güçlerinin Gazze’nin yoğun nüfuslu bölgelerinden çekilmesi ve Gazze’ye insani yardımların artması başlıklarını içermektedir. Anlaşmanın ikinci aşaması, erkek askerler de dâhil olmak üzere hayatta olan İsraili rehinelere tamamının serbest bırakılması ve İsrail güçlerinin Gazze Şeridi’nden çekilmesi konularını kapsamaktadır. Anlaşmanın son aşaması, Gazze’de hayatını kaybeden rehinelere her birinin cenazesinin iadesi ve yeniden inşa süreciyle karşı karşıya olan Gazze’de büyük bir yapılanmanın başlatılması olarak sıralanmıştır (GüneBakış, 2025).

Tablo 1. 2025 Yılı İtibarıyla Gerçekleşen İlk Aşama Esir Takası

Takas Sayısı	Takas Tarihi	Teslim Edilen Filistinli Sayısı	Teslim Edilen İsraili Sayısı	Teslim Edilen Yabancı Esir Sayısı
1. Esir Takası	20 Ocak 2025	90	3	-
2. Esir Takası	25 Ocak 2025	200	4	-
3. Esir Takası	30 Ocak 2025	110	3	5
4. Esir Takası	1 Şubat 2025	183	3	-
5. Esir Takası	8 Şubat 2025	183	3	-
6. Esir Takası	15 Şubat 2025	369	3	-
7. Esir Takası	22 Şubat 2025	-	6 canlı, 4 cenaze	-
	27 Şubat 2025	641	4 cenaze	-

Kaynak: (Astier, 2025; CGTN Türk, 2025; GüneBakış, 2025; Reuters, 2025; Stratejik Düşünce Enstitüsü, 2025).

Tablo 1’den anlaşıldığı üzere, ilk aşamada 7 kez esir takası gerçekleşmiştir. 39 gün-de tamamlanan sürecin sonunda bin 776 Filistinli tutuklu serbest bırakılmışken 25’i canlı, 8’i cenaze olmak üzere toplam 33 İsraili rehine ile 5 yabancı esir, Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim edilmiştir.

Filistin-İsrail Esir Takası Anlaşması

42 gün sürmesi planlanan ateşkes ve esir takası anlaşmasının birinci aşaması 7 tur olarak 39 günde tamamlanmıştır.

Esir Takasının 1. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının birinci turu 20 Ocak 2025'te gerçekleşmiştir. Teslim işlemleri sırasında İsrail'in hazırladığı listede adı bulunan bir kadının grup içerisinde görülememesi üzerine bir süre gecikme yaşanmıştır. Problem çözüldükten sonra Hamas, 3 İsrailli (tamamı kadın) rehineyi Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim ederken buna karşılık İsrail, 90 Filistinli (69'u kadın, 21'i genç erkek) tutukluyu gelen görevlilere teslim etmiştir (Regan, Lilieholm, Magramo, & Danaher, 2025; Reuters, 2025).

Esir Takasının 2. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının ikinci turu 25 Ocak 2025'te gerçekleşmiştir. Anlaşma kapsamında Hamas, 4 İsrailli (tamamı kadın) rehineyi Gazze kentinde bulunan Filistin Meydanı'na getirerek düzenlenen törenle Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim etmiştir. Buna karşılık İsrail de aynı hassasiyetle Ofer Askerî Cezaevi ve Ktziot Hapishanesinde tutulan 200 Filistinli'yi gelen görevlilere teslim etmiştir. Teslim edilen Filistinlilerden 137'sinin Filistin direniş grubu Hamas, 26'sinin Fetih Grubu, 29'unun İslami Cihat Grubu, 3'ünün Filistin Kurtuluş Cephesi ve 1'inin Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesine mensup olduğu belirtilmişken 4'ünün herhangi bir partiye bağlı olmadığı açıklanmıştır (Asmar, 2025). Teslim edilen Filistinli esirlerin 114'ü Batı Şeria'nın Ramallah kentine, 16'sı da Gazze Şeridi'ne getirilmiştir. Yapılan anlaşma kapsamında Refah Sınır Kapısı'ndan sınır dışı edilen esirlerden 70'inin ise Mısır'a geçişi sağlanmıştır (Gazete Duvar, 2025).

Esir Takasının 3. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının üçüncü turu 30 Ocak 2025'te gerçekleşmiştir. Hamas, 3 İsrailli rehine (1'i kadın asker, 2'si sivil erkek) ile 5 Tayland vatandaşını Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim ederken buna karşılık İsrail, Ofer Askerî Cezaevi'nde tutulan 110 Filistinli tutukluyu (30'u çocuk, 32'si müebbet, 48'i ağır hapis cezasına çarptırılan) gelen görevlilere teslim etmiştir. Filistinli tutuklulardan 20'si (17'si müebbet, 3'ü ağır hapis cezası alan) ise Filistin dışına gönderilmiştir (Serbestiyet, 2025; Stratejik Düşünce Enstitüsü, 2025).

Esir Takasının 4. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının dördüncü turu 1 Şubat 2025'te gerçekleşmiştir. Anlaşma kapsamında Hamas, 3 İsrailli (sivil erkek) rehineyi Gazze Limanında

Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim ederken buna karşılık İsrail, 183 Filistinli (18'i müebbet, 54'ü ağır hapis cezasına çarptırılan, 111'i 7 Ekim 2023 sonrası Gazze Şeridi'nde alıkonan) tutukluyu gelen görevlilere teslim etmiştir (CGTN Türk, 2025).

Esir Takasının 5. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının beşinci turu 8 Şubat 2025'te gerçekleşmiştir. Anlaşma kapsamında Hamas, 3 İsrailli (sivil erkek) rehineyi Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim ederken buna karşılık İsrail, Ofer Askerî Cezaevi ve Ktziot Hapishanesinde tutulan 183 Filistinli (18'i müebbet, 54'ü ağır hapis cezasına çarptırılan 111'i 7 Ekim 2023 sonrası Gazze Şeridinde alıkonan) tutukluyu gelen görevlilere teslim etmiştir. WAFA (Filistin resmî haber ajansı) müebbet ve ağır hapis cezasına çarptırılanlardan 7'sinin ülke dışına çıktığını bildirirken Filistin Kızılayı, sağlık durumu ağır olan 7 tutuklunun ise doğrudan hastaneye kaldırıldığını yazılı olarak duyurmuştur (AA, 2025; Oksijen, 2025).

Esir Takasının 6. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının altıncı turu 15 Şubat 2025'te gerçekleşmiştir. Hamas, 3 İsrailli (sivil erkek) rehineyi Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim ederken buna karşılık İsrail, Ofer Askerî Cezaevi ve Ktziot Hapishanesinde tutulan 369 Filistinli tutukluyu gelen görevlilere teslim etmiştir. Bu sırada Batı Şeria'nın Ramallah kentine götürülenlerden 5'i doğrudan hastaneye kaldırılmıştır. Müebbet hapis cezasına çarptırılan 36 kişi serbest bırakılırken 24 rehine Mısır'a gönderilmek üzere sınır dışı edilmiştir (Astier, 2025).

Esir Takasının 7. Turu

Hamas ile İsrail arasındaki esir takasının yedinci turu 22 Şubat 2025'te gerçekleşmiştir. Anlaşma kapsamında Hamas, 6 İsrailli (sivil erkek) rehineyi ve 4 cenazeyi Refah kentinde Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim ederken buna karşılık İsrail, serbest bırakılması gereken 602 Filistinli (50'si müebbet hapis cezasına çarptırılan, 445'i 7 Ekim 2023 sonrası Gazze Şeridi'nde alıkonan) tutukluyu görevlilere teslim etmeyecek anlaşma şartlarına aykırı davranmıştır (GüneBakış, 2025). Gazze Şeridi'ndeki Nusayrat Mülteci Kampında gerçekleşen teslim işlemleri sırasında serbest bırakılan İsrailli esirlerden biri, Kassam Tugayları savaşçılarından teker teker başını öpmesiyle dikkati çekmiştir (Independent, 2025). 27 Şubat 2025'te 4 İsrailli cenazesinin İsrail'e ulaşmasının ardından Ofer Askerî Cezaevi ve Ketziot Hapishanesi'nde tutulan 641 (151'i müebbet ve ağır hapis cezasına çarptırılan, 45'i kadın ve çocuk) Filistinli tutuklu Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim edilmiştir. Teslim edilen 151 esirden 42'sinin Batı Şeria ve Kudüs'e, 12'sinin Gazze'ye, 97'sinin ise sınır dışına gönderileceği kaydedilmiştir (TRT Haber, 2025).

Ateşkes ve esir takası anlaşmasının birinci aşaması 7. turun sonunda tamamlanmıştır. Sürecin sonunda bin 776 Filistinli tutuklu, 33 İsraili rehine (25 canlı, 8 cenaze) ve 5 Taylandlı esir Uluslararası Kızılhaç Komitesi görevlilerine teslim edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

İsrail karşısına aldığı kişi ya da grupları terörist olarak yaftalamaktadır. 1948 yılı itibarıyla gerek diğer Orta Doğu ülkeleri gerekse Filistin ve İsrail tarafından çok sayıda insan esir alınmıştır. Literatürde Filistin cephesi tarafından esir alınanlar “rehine” olarak isimlendirilirken İsrail tarafından esir alınanlar “tutuklu”, “mahkûm” ve “terörist” olarak yaftalanmaktadır. Ateşkes ve esir takası anlaşmasına konu olan yayınlarda bu etki açık bir biçimde görülebilmektedir.

Ateşkes ve esir takası anlaşmasının eşit koşullar altında 1 kişiye karşılık 1 kişi olacak biçimde gerçekleşmesi beklenmektedir. Fakat anlaşma metninde her bir sivil İsrailiye karşılık 30, her bir asker İsrailiye karşılık ise 50 Filistinli tutuklunun serbest bırakılması konusunda uzlaşılmıştır (Reuters, 2025). Burada iki temel paradoks ortaya çıkmaktadır. Sayısal eşitliğin göz ardı edildiğini gösteren ilk paradoks, tarafların ırk veya etnik köken itibarıyla birbirine denk olmadığına işaret etmektedir. Buna göre 1 kişiye karşılık 30 veya 50 kişinin gözden çıkarıldığı görülmekte ya da tersten okunduğunda 30 veya 50 kişinin ancak 1 kişi kadar değerli olduğuna dair bir izlenim oluşmaktadır. Hatta sürecin bazı noktalarında cenazeler de denkleme dâhil edilmektedir. İkinci paradoks ise sivil ve askerî cezaevlerini hıncahınç dolduran İsrail’in her fırsatta kaçırılma ve rehin alma olaylarını gündeme taşıması ve oluşturduğu mağduriyet senaryosu üzerinden işgalin dozajını her geçen gün biraz daha artırmasıdır. Tarafların elindeki rehine/tutuklu sayısının nicel olarak denk olmadığı görülmekle birlikte son turda 4 cenazeye karşılık 641 tutuklunun takas edildiği anlaşılmaktadır.

Filistinliler, Netanyahu hükûmeti üzerinde kamuoyu baskısı oluşturmak amacıyla birçok kez yeraltı tünellerinden İsrail’e sızarak etkili operasyonlar gerçekleştirmiştir (Ganor, 2017, ss. 3-9). Yapılan operasyonlarda sivil İsrailiilerin yanı sıra birçok İsraili asker de rehin alınmıştır. İsrail’in rehin alınan askerlerin serbest bırakılması konusundaki sınırlı yeteneği çoğunlukla zafiyet oluşturarak Hamas’a popülerlik ve statü kazandırmıştır. Hamas bu sayede Orta Doğu ve Avrupa ülkelerinin tanıdığı bölgesel bir aktöre dönüşmüştür.

İsrail hapishanelerinde insanlık dışı uygulamalara maruz kalan tutuklular zaman zaman isyan etmektedir. Fiziksel şiddet başta olmak üzere dışarı bakma yasağı, güneş ışığının engellenmesi, hücre hapsi, egzersiz süresinin kısalığı, göz yaşartıcı gaz kullanımı, kötü hijyen koşulları ve tutuklularda görülen saç dökülmesi çıkan isyanların başlıca sebeplerinden birkaçını oluşturmaktadır (Wishah, 2006, ss. 75-76). İsrail’in serbest bıraktığı tutuklulardan bir kısmının ölüm derecesinde hastalık yaşadığı diğer kısmının

ise ciddi sağlık sorunlarıyla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Buna göre esir takası anlaşmasının 5. turunda 7, 6. turunda ise 5 olmak üzere toplam 12 Filistinli tutuklunun ülkelerine gönderilmek yerine doğrudan hastaneye kaldırıldığı Filistin Kızılayı tarafından yazılı olarak duyurulmuştur.

İsrail, serbest bıraktığı tutukluların bir kısmını Filistin'e teslim etmek yerine doğrudan sınır dışı etmektedir. Diplomatik açıdan sürgün olarak nitelendirilen bu olgu Filistinlilerde en az ölüm ya da kalıcı hapis cezası kadar ciddi bir travmatik etki bırakmaktadır. Hatta bir Filistinliyi ailesinden, arkadaşlarından veya ülkesinden uzaklaştırmak, Filistin anlatısındaki geri dönüş ruhuna gayriahlaki bir saldırı olarak algılanmaktadır (Schweitzer, 2011, s. 3). Bu bağlamda esir takası anlaşmasının 2. turunda 70, 3. turunda 20, 5. turunda 7, 6. turunda 24 ve 7. turunda 97 olmak üzere toplam 218 Filistinli tutuklu sınır dışı edilmiştir. Müebbet ve ağır hapis cezası olarak, yapılan anlaşma kapsamında serbest bırakılan Filistinli tutukluların ise doğrudan sınır dışı edilerek Mısır'a gönderildiği anlaşılmaktadır.

Medya etkisi, İsrail ve Filistin tarafları arasındaki potansiyel iş birliğini baltalama, siyasi aktörleri daha da yabancılaştırma, uzun süren çatışmaları derinleştirme ve çatışma nedeniyle tutsak edilenlerin hayatını tehlikeye atma potansiyeline sahiptir (Karniel, Lavie-Dinur, & Azran, 2017, s. 120). Bu bağlamda TV haber bültenlerinde yer alan İsrail-Hamas başlıklı yayınlardan herbirinin farklı medya kuruluşlarının ilgi ve yönlendirmesine göre şekil aldığı anlaşılmaktadır. Shalit Anlaşması örneğinde olduğu gibi BBC'nin konuya ılımlı yaklaştığı görülürken İsrail kanalları ve Fox düşük-orta düzeyde, CNN ise tamamen muhalif bir doğrultuda olduğunu göstermiştir. Buna göre dezenformasyon içeren paylaşımlar ile haberlerde yer alan olumsuz telkinlerin, Filistin ile İsrail arasında varılan geniş kapsamlı ateşkes ve esir takası anlaşmasını sekteye uğratma ve gerginliğe yol açma potansiyelinin bulunduğu bilinmektedir. Benzer etki son esir takasında da görülmüştür. 7. tur esir takasının 5 gün kadar gecikmesi, taraflar arasında diplomatik gerginliğe yol açmış ve neredeyse sürecin geri dönüşsüz bir biçimde kesintiye uğraması ihtimali ortaya çıkmıştır. Neyse ki 20 Ocak 2025'te başlayan ve 7 turda gerçekleşen esir takası anlaşmasının birinci aşaması 39 günlük bir sürenin sonunda 27 Şubat 2025'te tamamlanmış ve anlaşmanın ikinci aşamasına geçilmesi için diplomatik trafik başlamıştır.

1948 yılı itibarıyla resmî olarak 41 ateşkes ve esir takası anlaşması yapıldığı görülmekle birlikte yapılan anlaşmalara rağmen hâlâ 10 bin civarında Filistinlinin İsrail hapishanelerinde tutulduğu anlaşılmaktadır. Aradan geçen 77 yıllık süreçte ortalama 2 yılda bir tekrarlayan ateşkes ve esir takası anlaşmasının, tarihin her döneminde Orta Doğu'nun gündemini meşgul eden kronik bir olguya dönüştüğü ve gerek Filistin gerekse İsrail açısından sorunsal hâline geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- AA. (2025). Hamas ile İsrail arasındaki esir takasında 5'inci tur. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hamas-ile-israil-arasindaki-esir-takasinda-5inci-tur/3475744> Erişim T. 24 Şubat 2025.
- Asmar, A. (2025). 2nd batch of 200 Palestinian prisoners set free under Gaza ceasefire deal. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/2nd-batch-of-200-palestinian-prisoners-set-free-under-gaza-ceasefire-deal/3461966> Erişim T. 25 Şubat 2025.
- Astier, H. (2025). Israeli hostages and Palestinian inmates freed in latest ceasefire swap. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/articles/c4g7n3l98z6o> Erişim T. 26 Şubat 2025.
- Aydınlı, E., Kurubaş, E., & Özdemir, H. (2009). *Yöntem, kuram, komplo Türk Uluslararası İlişkiler disiplinde vizyon arayışları*. Asil Yayın Dağıtım.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>.
- CGTN Türk. (2025). İsrail ve Hamas arasındaki esir takasında 4. tur. Retrieved from <https://www.cgtn-turk.com/gazgede-4uncu-rehine-takasi-yapiliyor> Erişim T. 26 Şubat 2025.
- Commission of Detainees' Affairs and the Palestinian Prisoners' Society (PPS) January (2025). Key Palestinian prisoner exchange deals with the Israeli occupation. Retrieved from <https://www.ppsmo.ps/uploads/files/20250122030352> Erişim T. 27 Şubat 2025.
- Dorsey, J. (1984). The prisoner exchange. *Journal of Palestine Studies*, 13(2), 182-184. <https://doi.org/10.2307/2536915>.
- Esposito, M. K. (2009). Quarterly update on conflict and diplomacy: 16 February-15 May 2009. *Journal of Palestine Studies*, 38(4), 138-173. <https://doi.org/10.1525/jps.2009.38.4.138>.
- Farraj, A. R. (2021). Palestine rises in rebellion. *Journal of Palestine Studies*, 50(4), 68-72. <https://www.jstor.org/stable/48746402>.
- Ganor, B. (2017). Israel's policy in extortionist terror attacks (abduction and hostage barricade situations). *Perspectives on Terrorism*, 11(4), 2-15. <http://www.jstor.org/stable/26297891>.
- Gazete Duvar. (2025). İsrail hapishanelerindeki 200 Filistinli serbest bırakıldı. Retrieved from <https://www.gazeteduvar.com.tr/israil-hapishanelerindeki-200-filistinli-serbest-birakildi-haber-1752223> Erişim T. 26 Şubat 2025.
- GüneBakış. (2025). Hamas'la İsrail arasında 7. tur esir takası. Retrieved from <https://mobil.gunebakis-haber.com/haber/hamas-la-israil-arasinda-7-tur-esir-takasi/126269/> Erişim T. 25 Şubat 2025.
- GZT. (2023). Filistin-İsrail esir takasının tarihi. Retrieved from <https://www.gzt.com/mecra/filistin-israil-esir-takasinin-tarihi-3772669> Erişim T. 25 Şubat 2025.
- Independent. (2025). Esir takasının 7. turu: İsraili esir Kassam Tugayları savaşçısını alnından öptü. Retrieved from <https://www.indytrk.com/node/754249/dunya/esir-takasinin-7-turu-israilli-esir-kassam-tugaylari-savascisini-alnindan-optu> Erişim T. 25 Şubat 2025.

- Jewish Virtual Library. (1998). Prisoners-of-War and Captive Soldiers Exchanges. Retrieved from <https://www.jewishvirtuallibrary.org/prisoners-of-war-and-captive-soldiers-exchanges> Erişim T. 27 Şubat 2025.
- Karniel, Y., Lavie-Dinur, A., & Azran, T. S. (2017). Professional or personal framing? International media coverage of the Israel-Hamas prisoner exchange deal. *Media, War & Conflict*, 10(1), 105-124. <https://www.jstor.org/stable/26077360>.
- Karolyi, P. (2017). Update on conflict and diplomacy: 16 November 2016-15 February 2017. *Journal of Palestine Studies*, 46(3), 121-159. <https://www.jstor.org/stable/26378701>.
- Kemiksiz, N. (2017) Filistin sorunu. Anka Enstitüsü. Retrieved from <https://ankaenstitusu.com/wp-content/uploads/2017/04/FİLİSTİN-SORUNUYeni.pdf> Erişim T. 12 Şubat 2025.
- Oksijen. (2025). Rehine takasında 5'inci tur: 3 İsrailli ve 183 Filistinli serbest bırakıldı. Retrieved from <https://gazeteoksijen.com/dunya/israil-ve-hamas-arasinda-rehine-takasinda-5inci-tur-234699> Erişim T. 26 Şubat 2025.
- Özdemir, M. & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235. <https://doi.org/10.57115/karefad.1331759>.
- Regan, H., Lilieholm, L., Magramo, K. & Danaher, C. (2025). Israeli hostages freed as Gaza ceasefire takes force. Retrieved from <https://edition.cnn.com/world/live-news/israel-hamas-ceasefire-war-gaza-01-20-25-intl-hnk/index.html> Erişim T. 26 Şubat 2025.
- Reuters. (2025). What we know about the Gaza hostage and prisoner Exchange. Retrieved from <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-we-know-about-gaza-hostage-prisoner-exchange-2025-01-18/> Erişim T. 26 Şubat 2025.
- Schiff, Z. (1985). The prisoner exchange. *Journal of Palestine Studies*, 14(4), 176-180. <https://doi.org/10.2307/2537144>.
- Schweitzer, Y. (2011). The Israel-Hamas prisoner exchange: From tactical failure to strategic challenge. *Institute for National Security Studies*. 1-3. <http://www.jstor.org/stable/resrep08486>
- Schweitzer, Y. (2012). A mixed blessing: Hamas, Israel and the recent prisoner exchange. *Strategic Assessment*, 14(4), 23-40.
- Serbestiyet. (2025). Hamas İsrail arasında 3. tur esir takası: Hamas 3 İsrailliği, İsrail 110 Filistinliyi serbest bıraktı. Retrieved from <https://serbestiyet.com/haberler/195463-195463/> Erişim T. 24 Şubat 2025.
- Stratejik Düşünce Enstitüsü. (2025). Gazze'de 3. esir takası yapıldı; Yahya Sinvar'ın evinin önünden Tel Aviv'e mesaj!. Retrieved from <https://www.sde.org.tr/haber/gazze-de-3-esir-takasi-yapildi-yahya-sinvar-in-evinin-onunden-tel-aviv-e-mesaj-haberi-56980> Erişim T. 24 Şubat 2025.
- TRT Haber. (2025). Salıverilen 6 İsrailli esir karşılığında 641 Filistinlinin serbest bırakılacağı açıklandı. Retrieved from <https://www.trthaber.com/haber/dunya/gazgede-7nci-esir-takasi-641-filistinli-artik-serbest-899108.html> Erişim T. 27 Şubat 2025.

- Wach, E. & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. The Institute of Development Studies and Partner Organisations. Report. <https://hdl.handle.net/20.500.12413/2989>.
- Weiner, J. R. (2015). Leave no man behind: The United States and Israel face risks in their prisoner release policies. The Fletcher Forum of World Affairs, 39(1), 7-26. <http://www.jstor.org/stable/45290095>.
- Wishah, U. J. (2006). Prisoners for freedom: The prisoners issue before and after Oslo. *Journal of Palestine Studies*, 36(1), 71-80. <https://doi.org/10.1525/jps.2006.36.1.71>.
- Yeşilbaş Özenç, Y. (2022). Eğitim araştırmalarında durum çalışması deseni nasıl kullanılır? *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)*, 1(2), 57-67.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author has no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.